

ალექსანდრე მოსიაშვილი
ისტორიის დოქტორი, იაკობ გოგებაშვილის
სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსო-
ტეტის ასოცირებული პროფესორი

ქართულ პატიმართა მდგომარეობა საბჭოურ საპატიმროებში 1989 წლის 9 აპრილის ტრაგედიის შემდგომ

XX საუკუნის 80-იანი წლების მიწურულს ქართული ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა საგრძნობლად გააქტიურდა და გაძლიერდა. მისი ლიდერები ფართოდ გაშლილი საინფორმაციო თუ საპროტესტო ხასიათის აქციებით ახერხებდნენ საქართველოს მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილის, როგორც დაინტერესებას, ასევე მრავალი მათგანის ჩართვასაც ამ პროცესებში [1]. საბჭოთა მთავრობა შექმნილი ვითარებიდან გამოსავალს ეძებდა და ამ მიზნით ყველანაირ პროვოკაციებზე მიდიოდა. მისი მიზანი იყო ქართული, ჭეშმარიტად ეროვნული ძალების დისკრედიტაცია-განეიტრალება და დაშლის საფრთხის წინაშე დამდგარი ე. წ. საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის ურღვევობის უზრუნველყოფა.

აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე ხელოვნურად გამოწვეული დაძაბულობის მიზეზით, 1989 წლის 4-9 აპრილს, თბილისში რუსთაველის გამზირზე, მთავრობის სასახლის წინ შეკრებილი მომიტინგეების მთავარ მოთხოვნად საქართველოს სრული პოლიტიკური დამოუკიდებლობის აღდგენის გამოცხადება იქცა. სწორედ ეს ფაქტი ჩათვალა, როგორც ჩანს, მმართველმა რეჟიმმა განვითარებული მოვლენების კულმინაციად და 9 აპრილს გამთენიისას თბილისში შემოყვანილი სამხედრო ძალის გამოყენებით ვანდალურად დაშალა საპროტესტო აქცია. მომიტინგეთა და მოშიმშილეთა მნიშვნელოვანი ნაწილი დაშავდა ან მოინამლა მათ წინააღმდეგ გამოყენებული მომწამლავი ქიმიური გაზებით. სამწუხაროდ, დაიღვარა სისხლი უდანაშაულო მშვიდობიან მომიტინგეთა შორის [2].

აღნიშნული ტრაგედიის შემდგომ ხალხის ნდობა და მხარდაჭერა ეროვნული ძალების მიმართ კიდევ უფრო გაიზარდა. შესაბამისად, გაიზარდა საბჭოთა მთავრობის მიერ სხვადასხვა სახის კონფლიქტების პროვოცირებების რიცხვიც. გაუსაძღისი გახდა საბჭოთა არმიის რიგებში სამსახური ქართველი ახალგაზრდებისათვის [3]. კიდევ უფრო დამძიმდა ქართველი პატიმრების ყოფა საბჭოურ საპყრობილებში.

უნდა ითქვას, რომ საბჭოურ სასჯელმოსხმეობით დაწესებულებებში იმთავითვე დანერგილი იყო მანკიერი სისტემა. არსებული იდეოლოგია ისახავდა მიზნად რიგითი მოქალაქის საბჭოთა ადამიანად ჩამოყალიბებას – შესაბამისად დამახინჯებული ცნობიერებით, რომელიც უნდა ყოფილიყო სისტემის მორჩილი მსახური. შემდეგ აქ სასჯელმოსხმეობის პიროვნებების შესახებ აყალიბებდნენ ნეგატიურ შეხედულებებს და საზოგადოების ამ ნაწილს ისევ უბიძგებდნენ ხელახალი დანაშაულების ჩადენისკენ. რეპუტაციაშეუღებელი ადამიანები არსებულ სისტემას ყოველთვის სჭირდებოდა. ხშირად ე. ნ. შეკერილი საქმეები – პარტიის აქტივის წარმომადგენლების მიერ ჩადენილ დანაშაულებრივ ქმედებებზე – სრულიად უდანაშაულო, იმყამად პატიმრობაში მყოფ ან უკვე სასჯელმოსხმეობაში მიწვევებულად. ასეთ საკითხებს თითქმის უპრობლემოდ აგვარებდნენ საბჭოთა მილიციის, იმყამინდელი პროკურატურის და სასამართლოს მუშაკები. იყო შესაბამისი დავალებები მთავრობის წარმომადგენელთა მხრიდან და სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტიდან. ამის შემდეგ ხელოვნურად ყალიბდებოდა საზოგადოებრივი აზრი სასჯელმოსხმეობის მიერ საზოგადოებისთვის საკითხის შექმნაზე და მათ თითქმის ესპობოდათ შემდგომი დასაქმების პერსპექტივა.

საბჭოთა საპატიმროები ფაქტობრივად პატიმრობაში მყოფ ადამიანთა ერთგვარ სანამებლებს წარმოადგენდა. საშინელი პირობები: კვების თვალსაზრისით, ფსიქოლოგიური ზეწოლა პატიმრებზე, წამება, დამცირება, ფიზიკური თუ სიტყვიერი შეურაცხყოფა ხშირად უმიზეზოდ, დამსმენთა ინსტიტუტი, ე. ნ. შავი სამყარო – იქ მოხვედრილ ადამიანს ურყევდა ჯანმრთელობას, ფსიქიკას, ხშირ შემთხვევაში უმახინჯებდა ცნობიერებას, ანადგურებდა მორალურად და ხელს უშლიდა საზოგადოებაში მის სრულფასოვან პიროვნებად დაბრუნებას. იყო სიკვდილიანობის შემთხვევებიც [4].

1989 წლის 9 აპრილს თბილისში დატრიალებული ტრაგედიის შემდეგ არსებულმა მთავრობამ ფაქტობრივად დაკარგა მოქალაქეთა ნდობა. ცალკეული პიროვნებები თუ მოქალაქეთა ჯგუფები ხშირ შემთხვევებში ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ლიდერებს მიმართავდნენ უსამართლობის წინააღმდეგ ბრძოლაში დახმარებისათვის, რაც თავის მხრივ, იმაზე მიუთითებს, რომ მათი რეიტინგი ნდობის თვალსაზრისით საზოგადოებაში საგრძნობლად გაიზარდა. ერთ-ერთი წერილის მიხედვით, რომლითაც ლამზირა გინგიური ეროვნული მოძრაობის ლიდერს ზვიად გამსახურდიას მიმართავს ირკვევა, რომ ამ

ქალბატონის ვაჟი ზაზა გოზალიშვილი განვეული საბჭოთა არმიის რიგებში, კიროვის ოლქში სამხედრო ვალდებულების მოსახდელად, 9 აპრილის ტრაგედიის შემდეგ იმის ნაცვლად, რომ როგორც სამხედრო-ვალდებულები სახლში დაებრუნებინათ, ქ. სვერდლოვის „დისბატი“ სატანჯველად ორი წლის ვადით გაუმნესებიათ სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე. წერილში აღწერილია ზაზას პიროვნება, რომ ყველგან და ყოველთვის გამორჩეული ყოფილა თავის ქცევით, სწავლით თუ შრომისმოყვარეობით. მათ შორის ჯარში ყოფნის პერიოდშიც სერჟანტი ყოფილა და კომკავშირის კომიტეტის მდივნად უმუშავია. ამის შესახებ თვით მის უფროსს უცნობებია ოჯახისათვის. მაშ რა უნდა გამხდარიყო მიზეზი ასეთი ახალგაზრდის დასჯისა? როგორც წერილში ვკითხულობთ „თავის უფროსი ჩემი შვილის მიმართ ძალზე ანტინაციონალურად განენყო, რომელიც ასე დაემუქრა „შენ როგორც ქართველი, სტალინის გორიდან, გიჩვენებ ადგილსო“ და მართლაც, მას შემდეგ დაუნყო არაადამიანური შევიწროება“ [5]. როგორც ირკვევა ასე ცდილობდა მის პროვოცირებას და აიძულებდა შინაგანანჯის დარღვევას. ხოლო ბრალად კი სამხედრო ნაწილიდან უნებლიე გამოსვლები წაუყენებიათ. ე. წ. „დისბატი“, ანუ დისციპლინარული ბატალიონი თავისი დანიშნულებით ურჩ ჯარისკაცთა გამოსასწორებელ ორგანიზაციას წარმოადგენდა. სინამდვილეში კი ერთგვარი საპატიმრო-საწამებელი იყო. დედის სიტყვებითვე: „ლამის ერთი წელია სულ იმის შიშში ვართ რომ თუ ველირსები და დამიბრუნდა ჩემი შვილი, ალბათ რწმენაშერყეული და სულიერად განადგურებული დამიბრუნდება, რადგან სანამ გაასამართლებდნენ, ხან ციხეში ჰყავდათ და ხან „გაობახტს“ რომ ეძახიან იქ“ [5]. მოცემული ტექსტი ჩვენ გვაძლევს იმის საშუალებას, რომ წარმოვიდგინოთ როგორ სასტიკ პირობებში უხდებოდა ყოფნა ახალგაზრდა სამხედროს. მით უმეტეს დედის მიერ „გაობახტზე“ ხაზგასმაც ვფიქრობ ყველაფერს გასაგებს ხდის და საგრძნობლად ამძიმებს სურათს. აღსანიშნავია ისიც, რომ სწორედ 9 აპრილის ტრაგედიის შემდეგ გახშირდა საბჭოთა სამხედრო ნაწილებში ქართველი ჯარისკაცების წინააღმდეგ აგრესიული და პროვოკაციული მიდგომები, რის გამოც მომხდარი ინციდენტები ზოგიერთ შემთხვევაში სამწუხაროდ საბედისწერო შედეგებითაც სრულდებოდა. მაგრამ ერთი რამ ფაქტია: არსებული ხელისუფლება სამხედრო დანესებულებებს იყენებდა, როგორც თავისუფლების აღკვეთის ადგილებს და მაქსიმალურად ცდილობდა ქართველი ახალგაზრდების ნაწილის იზოლირებას ქართული ეროვნული მოძრაობისაგან [3].

საქართველოში მცხოვრებ წვევამდელებს სამხედრო სავალდებულო სამსახური საქართველოს ტერიტორიაზე რომ უნდა მოეხადათ, ამაზე თანხმდებოდა ფაქტობრივად მთლიანად რესპუბლიკის საზოგადოება. მაგრამ აქვე ჩნდებოდა კითხვა: რატომ არ უნდა მოეხადათ განსაზღვრული სასჯელი საქართველოს მცხოვრებთ – საქართველოში? „ნუთუ ერმა ისე მოიკვეთა, ციხეებში და შრომა-გასწორების კოლონიებში გამომწყვდეული ასიათასობით ქართველი მსჯავრდებული, რომ არავის არ აინტერესებს მათი ბედი და ყოფნა-არყოფნა?“ [5] კითხულობდა გაზეთ „ქართლის დედა“-ში გამოქვეყნებული წერილის ავტორი თ. გოგოლაშვილი. შემდეგ იგი საუბრობდა იმაზე, რომ ადამიანები არ იბადებიან კრიმინალებად, რომ ამისთვის ხელოვნურად იყო შექმნილი პირობები: „გზას აცდენილი ახალგაზრდები ყოველმხრივ განუკითხაობისა და უსულგულობის ყრუ კედლებს აწყდებოდნენ, ისინი არავითარ ზნეობრივ და მორალურ მხარდაჭერას არ გრძნობდნენ ხალხისაგან, საზოგადოების თვალსაზრისით არამად ნაშოვნი ფულით და სიმდიდრით გალალებული კომბინატორი, მექრთამე და ყოველგვარი ჯურის მახინატორი მეტი დასაფასებელი და „კაცური კაცის“ სახელის მატარებელი იყო, ხოლო პატიმრობაში მყოფი ან სასჯელმოსხდილი ყოველთვის სამარცხვინო დამლადადებული რჩებოდა.

იქნებ სამართალი ან მათი აღმასრულებელნი იყვნენ უანგარონი და პირუთვნელნი? კანონის დამცველთა გარკვეულმა ნაწილმა თავიანთი უკანონო მოქმედებით, პატიმართა მიმართ ძალიან ხშირად სადიზმამდე დასული სისასტიკით, მექრთამეობით და უვიცობით, სამუდამოდ დაუკარგეს ყოველგვარი რწმენა და მომავლის იმედი მათთან მოხვედრილ ადამიანებს“ [5]. არ შეიძლება არ დავეთანხმეთ წერილის ავტორს, რადგან მის მიერ გამოთქმული მოსაზრებები არ არის რეალობას მოკლებული. უნდა ითქვას, რომ იმ დროს თუ მიზნად იყო დასახული დამოუკიდებელი სახელმწიფოს ჩამოყალიბება პატიმრების საკითხიც უნდა შესაბამისად მოგვარებულყო. „წარმოიდგინეთ შორეულში გადასახლებული ქართველი პატიმარი, რომელიც მოკლებულია მახლობელთა ნახვას, ოჯახის სიტბოს და იმედს, ბრუნდება დაავადმყოფებული, გულგამოფიტული და ყოველგვარ რწმენადაკარგული, მაშინ, როდესაც აქ თავის სამშობლოში მახლობელთა თანადგომა რამდენად სასიკეთო და იმედმომფენია მათი სწორ გზაზე დაყენებისათვის. ამის უამრავი მაგალითებია, მითუმეტეს დღევანდელ დაძაბულ სიტუაციაში, შეუძლებელია პატიმართა ეტაპების გაგზავნა შო-

რეულ კოლონიებში“ [5] – აღნიშნავს გოგოლაშვილი და წერილს ასრულებს შემდეგი სიტყვებით: „ბევრმა ქართველმა პატიმარმა დასტოვა ციმბირის მიწაზე თავისი სიცოცხლე, საქართველოს არაჰყავს დასაკარგავი ადამიანები“. მართლაც, რუსეთის იმპერიული მფლობელობის პირობებში უმრავლა ქართველმა თუ არაქართველმა გაიგო შორეული გადასახლების მწარე გემო. ბევრი მათგანის ცხედარი დარჩა სამუდამოდ ციმბირის ცივ მიწაში და როდესაც დამოუკიდებელი სახელმწიფოს ასაშენებლად ემზადებოდა ქართული საზოგადოება აუცილებლად უნდა ეზრუნა, როგორც პატიმართა შემდგომ ბედზე, ასევე, იმაზეც, რომ სასჯელმოხდილები დაებრუნებინათ საზოგადოებაში სრულფასოვან მოქალაქეებად და ეზრუნათ მომავალზე, რათა მაქსიმალურად შემცირებულიყო დანაშაულის ჩადენის სტატისტიკა.

აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით, იმდროინდელ პრესაში გამოქვეყნდა საქართველოს ეროვნული ხსნის კომიტეტის სახელით მერაბ კოსტავას მოწოდება ქართველი ერისადმი. მოწოდებაში ნათლად ჩანს პატიმართა აბსოლუტური უუფლებობა და აუტანელი პირობები. საქმე იმაშია, რომ თვით მერაბ კოსტავამ, როგორც დისიდენტმა საკუთარ თავზე გამოსცადა საბჭოურ საპატიმროებში თავისუფლების აღკვეთის და მათ შორის შორეული გადასახლების სიმძიმე. მას კარგად ესმოდა იმ დროისათვის პატიმრობაში მყოფი ადამიანების უმძიმესი მდგომარეობა და შესაბამისად ფიქრობდა, როგორც მათთვის პირობების გაუმჯობესებაზე, ასევე, საქართველოში მცხოვრები ყველა ეროვნების პატიმრების საქართველოს ტერიტორიაზე არსებულ სასჯელალსრულების დაწესებულებებში სასჯელის მოხდაზე. შემდგომში საქართველოს ეროვნული გმირი, საქართველოს ეროვნული ხსნის მთავარი კომიტეტის სახელით მოუწოდებს საზოგადოებას, რათა რელიგიურ დღესასწაულებზე: შობას, აღდგომას, პეტრე-პავლობას და მარიამობას მოაწყონ აქციები საქართველოში არსებულ საპატიმროებთან. „არცერთი საპატიმრო, ციხე თუ კოლონია არ დარჩეს იმ დღეს მოუკითხავი. ერთიანად უნდა აღდგეს პატიმრებისადმი რევოლუციამდე არსებული ქრისტიანული ქველმოქმედების უფლება. მსვლელობათა ძირეული ღოზუნგები ტრანსპარანტებზე უნდა იყოს შემდეგი:

1. გაუმარჯოს დამოუკიდებელ, ერთიან, დემოკრატიულ, ქრისტიანულ საქართველოს;
2. საქართველოში მცხოვრებმა პატიმრებმა მხოლოდ საქართველოში უნდა მოიხადონ სასჯელი;

3. დაუყოვნებლივ იქნან დაბრუნებული საქართველოს საზღვრებს გარეთ გაყვანილი პატიმრები;
4. დაეუბრუნოთ პატიმრებს სიყვარულის უფლება;
5. გავუზარდოთ პატიმრებს ახლობლებთან პაემნისა და ამანათის მიღების რაოდენობა;
6. შეწყდეს პატიმართა უფლებების დარღვევა და ღირსების ხელყოფა;
7. გაუმჯობესდეს პატიმართა მდგომარეობა პატიმრობის ადგილებში;
8. დროზე და უსასყიდლოდ შესრულდეს პატიმრებისათვის კუთვნილი შეწყალებებისა და სასჯელის შემსუბუქების ნებისმიერი პროცედურა;
9. საკუთარი თავისუფლების მოპოვებისათვის პატიმრების გაყიდვაში განაფული პატიმარი სამშობლოსაც გაყიდის;
10. შეწყდეს იმპერიალისტური პოლიტიკა ადგილობრივი პატიმრების საქართველოს საზღვრებს გარეთ გაყვანისა“ [6].

წინასწარ დაანონსებული აქცია, რომ მართლაც გამართულა ამას მონაწილე გაზეთ – „ერთიან საქართველოს“ ფურცლებზე დაბეჭდილი საქართველოს ეროვნული ხსნის მთავარი კომიტეტის მორიგი მონაწილე თანამემამულეებისადმი, რომლის ტექსტიდანაც ვგებულობთ თუ განხორციელებულ აქციას როგორი პოზიტიური შედეგი მოუტანია. არც ერთი პატიმარი იმ დღეს არ დარჩენილა მოკითხვის გარეშე და რაც მთავარია საპატიმროების ხელმძღვანელებს ამანათების გადაცემასა და პატიმრებთან შეხვედრაზე თანხმობა განუცხადებიათ. როგორც ირკვევა, აქციის წარმატებით ჩატარებამ იმდენად წაახალისა წმინდა ილია მართლის საზოგადოების წევრები, რომ შემდეგი გეგმები დაუსახავთ:

1. ახლო მომავალში შეიქმნას საქართველოს საზღვრებს გარეთ გადასახლებულ პატიმართა ახლობლებისგან შემდგარი კომიტეტი, რომელიც ჩაატარებს საპროტესტო აქციებს საქართველოში მათი დაბრუნების მოთხოვნით;
2. უნდა მოვთხოვოთ საქართველოს დღევანდელ ხელისუფლებას დამოუკიდებელ ამნისტიათა გამოცხადება საქართველოს ე. წ. რესპუბლიკის ფარგლებში;
3. მოვთხოვოთ საქართველოს რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმს დასვას საკითხი ავჭალის არასრულწლოვანთა კოლონიაში 30-ვე პატიმრის გასათავისუფლებლად, რათა

- თეთრი ალამი აღიმართოს ზემოაღნიშნულ საპატიმროზე;
4. იმავე უწყებაში დაისვას საკითხი პატიმარ ქალთა მდგომარეობის შესამსუბუქებლად. თბილისის ქალთა კოლონიაში 300-მდე პატიმარი ქალია, უნდა გათავისუფლდეს მათი 80-90%, რადგან ვერაფერი ვაჟკაცობაა ქალთა პატიმრობაში აყვანა. ლედი მაკბეტის მსგავს ბოროტმოქმედთა გამოკლებით მცირე, ან დიდი ჯარიმებით უნდა შემოიფარგლოს თითოეული მათგანის სასჯელი.
 5. მარნეულისა და ბოლნისის რაიონებში, დემოგრაფიული გაჯანსაღების მიზნით, შეიქმნას თავისუფალი, უზედამხედველო დასახლებები მინის ნაკვეთის გამოყოფითა და საცხოვრებელი სახლების გადაცემით იმ ქართველ პატიმართაგან, რომელთაც მოიხადეს სასჯელის ორი მესამედი (ხომ შეიძლებოდა თავიდანვე ამდენი მიესაჯათ მათთვის), თუ თანახმანი იქნებიან საკუთარი ოჯახებით იქ დარჩენაზე.
 6. წამოყენებულ იქნას მოთხოვნა პატიმართათვის სიყვარულის უფლების აღდგენასთან დაკავშირებით, ახლობლებთან პაემანთა რაოდენობის გაზრდას რომ ჰგულისხმობს, შესაბამისად გაიზარდოს პატიმართათვის ამანათის გადაცემის რაოდენობა.
 7. წამოყენებულ იქნას მოთხოვნა პატიმართათვის თმის ტარებისა სამოქალაქო ტანსაცმელში სიარულის, აგრეთვე, გამოუმუშავებელი ფულით სარგებლობის უფლების მოსაპოვებლად. აღკვეთილ იქნას დამამცირებელი სამკერდე წარწერებიანი ნიშნები.

საქართველოს ეროვნული ხსნის მთავარი კომიტეტი მოუწოდებს თანამემამულეებს მომავალში უფრო აქტიური მონაწილეობა მიიღონ პატიმრებთან დაკავშირებული ქრისტიანული ქველმოქმედების აქციებში“ [6]. ჩამოყალიბებულ მოთხოვნათა შორის ყურადღებას იქცევს განსაკუთრებით რამდენიმე საკითხი. კერძოდ, მე-6 პუნქტში სიყვარულის უფლების აღდგენის, ახლობლებთან პაემანების რაოდენობის გაზრდის, ამანათის გადაცემის რაოდენობის გაზრდის საკითხები გვაძლევს იმის თქმის საშუალებას, რომ ე. წ. საბჭოთა კავშირში, როგორც ზოგადად ადამიანის უფლებები იყო ფეხქვეშ გათელილი, ასევე, შესაბამისად ილახებოდა პატიმართა უფლებები. ასევე, საინტერესოა მე-7 პუნქტიც, სადაც საუბარია თმის ტარებისა და სამოქალაქო ტანსაც-

მელში სიარულის ნებართვაზე, ანდა გამომუშავებული ფულით სარგებლობის უფლების მოპოვებაზე და ა. შ. აქედან გასაგები ხდება, რომ პატიმრებს თმის ტარების უფლებაც კი ჩამორთმეული ჰქონდათ. ჩნდება კითხვა: რატომ? პასუხი შეიძლება ვიპოვოთ იქ, სადაც მათ საერთო მდგომარეობაზე ვსაუბრობთ. დიდი ალბათობით მაშინდელ საპატიმრო დაწესებულებებში დარღვეული იქნებოდა სანიტარული ნორმები, პატიმრებისთვის ნაკლებად იქნებოდა დაბანის საშუალება და ამ გზით ცდილობდნენ, ალბათ, პრობლემის ნაწილობრივ მოგვარებას. მეორეც, ციხიდან გაქცევის შემთხვევაში, ადვილად ამოსაცნობი იქნებოდა საზოგადოებისთვის, თანაც სპეციალური ტანსაცმლით შემოსილი და მისი ხელმეორედ დაკავება არ გაჭიანურდებოდა და მესამეც, პატიმარი როდესაც თავის თავს თმის გარეშე დაინახავდა ან საკუთარ ტანზე მორგებულ ციხის ტანსაცმელს დახედავდა არ უნდა დავიწყებოდა, რომ ის პატიმარი იყო და არავითარი უფლებები მას არ გააჩნდა. ამასთან, საინტერესოა პატიმრის მიერ გამომუშავებული თანხის თემა. როგორც ირკვევა მათ ამუშავებდნენ იძულების წესით, ხოლო უფლებააყრილებს მათ მიერ გამომუშავებულ თანხას არ აძლევდნენ და თვითონ ითვისებდნენ.

ამდენად, ზემოთ მოტანილი ფაქტებიც საკმარისია იმის ნათელი წარმოდგენის შესაქმნელად, თუ საბჭოთა ხელისუფლებას როგორ ჰქონდა „მონესრიგებული“ პენიტენციური სისტემა თავის მმართველობის პირობებში, სადაც პატიმართა მიმართ არაადამიანური მოპყრობა, მათი ხელოვნურად გარიყვა საზოგადოებისგან არსებული იდეოლოგიის შემადგენელი ნაწილი იყო. რაც შეეხება ქართულ ეროვნულ ძალებს, მათ კარგად ესმოდათ არსებული მდგომარეობის და აქედან გამომდინარე ზრუნავდნენ პატიმრებზე. აქვე ისიც უნდა ითქვას, რომ მათი ზრუნვის საგანს შეადგენდნენ, როგორც ქართველი, ასევე, საქართველოში მაცხოვრებელი არაქართველი პატიმრებიც, რაც კიდევ უფრო ამაღლებდა მათი ნდობის საკითხს საზოგადოების თვალში. საქართველოს მოსახლეობა კარგად ხედავდა განსხვავებას არსებულ რეჟიმსა და ეროვნულ ძალებს შორის და ამიტომაც იყო, რომ ოდნავ მოგვიანებით მათმა უდიდესმა უმრავლესობამ საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენას დაუჭირა მხარი რეფერენდუმზე.

დამონმებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. ზაალ აბაშიძე, მიხეილ ბახტაძე, ოთარ ჯანელიძე, საქართველო და ქართველები, თბილისი, 2013.
2. გურამ გვერდნითელი, 9 აპრილი, თბილისი, 1990.
3. ალექსანდრე მოსიაშვილი, ქართველ წვევამდელთა მდგომარეობა 1989-1990 წლებში, კრებულში: ახალი და უახლესი ისტორიის საკითხები, 2016, №1 (18).
4. ჟურნალი „საქართველოს მოამბე“, №1, 1976.
5. გაზეთი „ქართლის დედა“, №2, 1989.
6. გაზეთი „ერთიანი საქართველო“, №1, 1989.

Aleksandre Mosiashvili

*Iakob Gogebasvili Telavi State University,
Associate Professor at the Faculty of
Humanities*

The Condition of Georgian Prisoners in Soviet Custodies after the Tragedy of April 9th in 1989

Summary

After the 9th of April Tbilisi tragedy 1989, the leaders of the Soviet government addressed the most unworthy and insidious methods to hinder the process of pursuing the independence of the Georgian people. Georgian youths who were in Soviet army were provoked and blackmailing artificially. After that they were actually arrested and tortured. It should be noted that the Soviet penitentiary system could not endure any criticism. Violence and inhumane treatment, humiliation and torture against prisoners were the habits of executioner. Only national-liberation movement leaders were able to raise their voice against injustice and they started to struggle in order to improve conditions of imprisoned people.